האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סמנטיקה לקסיקאלית א' - 10824

תאריך עדכון אחרון 28-09-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס למדעי הלשון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אליצור בר-אשר סיגל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ebas@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

פרופ אליצור בר-אשר-סיגל

תאור כללי של הקורס:
הלקסיקון הוא מאגר היחידות בעלות המשמעות בשפה. בקורס הזה נעסוק בשתי שאלות מרכזיות:

1) מהי הסמנטיקה של היחידות הלקסיקאליות השונות וכיצד הן משתלבות ביחידות הסמנטיות הגדולות יותר, כדוגמת המשפט.

2) האם ללקסיקון יש דקדוק? ואם כן מהו?

כדי לענות על השאלות הללו נדון בשאלות יסוד הנוגעות למהות של משמעות המילה. בדיונים הללו ניגע בתחומים הנושקים למחקרים בספרות הבלשנית, בפילוסופיה ובפסיכולוגיה. כפי שניווכח, השאלות הללו מתפרטות בין היתר לשאלות הבאות: מהו היחס בין קטגוריות קונספטואליות המובעות על ידי מילים לבין המציאות? מה ידוע לנו על המבנה של קטגוריות קונספטואליות המובעות על ידי מילים? האם יש קשר בין התוכן הסמנטי של קטגוריות קונספטואליות לבין התכונות הדקדוקיות של המילים המביעות קטגוריות אלה.

מטרות הקורס:
1) היכרות עם תיאוריות מרכזיות בסמנטיקה לקסיקלית
2) נבחן את הקשר בין הגרעין הסמנטי לתכונות הדקדוקיות של שמות עצם, שמות תואר ופעלים.
3) נלמד גם על הנגזרות של הדיונים הללו לשאלות של אטימולוגיה, כלומר על חקר ההתפתחות הסמנטית של רכיבים לקסיקליים.

תוצרי למידה
בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
- להכיר בצורה מעמיקה את השאלות המרכזיות הנוגעות למבנה של הלקסיקון
- להבין את היחס שבין הלקסיקון לשאר החלקים של הידע הלשוני
- להיחשף לסוגים שונים של קטגוריות לקסיקליות (שם עצם, שמות תואר פעלים) ולעמוד על מאפייניהם הייחודיים.
- לדעת לזהות סוגים שונים של התפתחויות היסטוריות - אטימולוגיות של מילים.

דרישות נוכחות (%):
100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1.מבוא: משמעות וסמנטיקה, הלקסיקון, לקסיקולוגיה, לקסיקוגרפיה
2.יחסי משמעות יחסים בין מילים
3.שינוי משמעות: סוגים וסיבות
4.אונטולוגיה וחלקי דיבר
5.סוגים של שמות, מה מציינים השמות
6.פעלים: פרדיקציה רפרור לאירועים, תפקידים תימאטיים, אספקט לקסיקלי
7.תארים: ציון תכונות וגרדביליות
8.מילות יחס
9.מושגים ומשמעות קשר שפה עולם; קטגוריות קונספטואליות, קטגוריות לשוניות

חומר חובה לקריאה:
פרטי קריאת החובה יינתנו במהלך הקורס מתוך רשימת הקריאה:

גד-בן עמי צרפתי, העברית בראי הסמנטיקה, ירושלים: האקדמיה ללשון העברית, תשס"א

Murphy, Lynn. Lexical Meaning. Cambridge University Press

חומר לקריאה נוספת:
Clark, Eve and Herbert Clark (1979) “When Nouns Surface as Verbs,” Language 55. (optional)
Croft, William (1994) “The Semantics of Subjecthood,” in M. Yaguello, ed., Subjecthood and Subjectivity: The Status of Subjects in Linguistic Theory,” Ophrys .

Horn, Larry (2002) "Uncovering the un-word; a study in lexical pragmatics," Sophia Linguistica 49. (excerpts)

Jackendoff, Ray (1983) Semantics and Cognition, MIT Press. (excerpts)

Kearns, Kate (2000) “Aspectual Classes of Events,” from Kearns, Kate, Semantics, St.
Martins.

Löbner, Sebastian (2002) Understanding Semantics Arnold. Chapter 1

Murphy, Lynne (2010) Lexical Meaning, Cambridge University Press. Chapter 8

Geoffrey Nunberg and Annie Zaenen (1992) “Systematic Polysemy in Lexicology and Lexicography” From Hannu Tommola, Krista Varantola, Tarja Salmi-Tolonen and Jürgen Schopp, eds., Proceedings of Euralex II, University of Tampere, Tampere, Finland.

Rappaport Hovav, M. (2008) “Lexicalized Meaning and the Internal Temporal

Structure of Events", in Susan Rothstein, ed., Crosslinguistic and Theoretical Approaches to the Semantics of Aspect, John Benjamins.

Rosch, Eleanor (1978) "Principles of Categorization," from Rosch and Lloyd, eds. Cognition and Categorization, Erlbaum.

Tenny, Carol L. 1992. "The Aspectual Interface Hypothesis," In Ivan Sag and Anna Szabolcsi (eds)., Lexical Matters, CSLI.

Edward Wisniewski (2010) "On Using Count Nouns, Mass Nouns, and Pluralia Tantum: What Counts?," in: Francis Jeffry Pelletier, ed., Kinds, Things, and Stuff. Oxford University Press.

מרכיבי הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות 30 %

מידע נוסף / הערות:

NA